

הלכות פסח סימן תפ"א

ביאורים ומוספים

אות א) בשם החזו"א, שנכון להזהר בזה [ונשאר שם בצ"ע מדברי הרמב"ם פ"ז מהל' תרומות ומעשרות ד"ג].

89) ואף שיבדבר שיש לו מתירין אין היתר של ספק ספיקא [ואיסור חדש יש לו היתר אחרי ט"ז ניסן], כתב הש"ך (י"ד סי' רצג ס"ק ד) שדין זה הוא דוקא באופן שיש ודאי איסור כגון תערובות וכדו', אבל באופן שיש ספק אם יש באן איסור כלל, מותר בספק ספיקא אפילו בידבר שיש לו מתירין.

והקשה הרעק"א (י"ד שם על הגליון ט"ג) שאין כאן אלא ספק אחד, שמא תבואה זאת אינה מן החדש אלא מן הישן, ועני הספיקות שם אחר להם, שכן מה לי אם היא משנה שעברה או משנה זו קודם העומר [וראה בערוך השלחן שם (סט"ז) מה שיישב בה].

90) היתר זה, כתב הכף החיים (סיק ק"א) שאינו אלא באכילת רשות, אבל באכילת מצה יש להחמיר כיון שזו ימצוה הבאה בעבירה; ואין יוצאים ידי חובת מצה בזה.

91) אבל עבר הדין, כתב החזו"א (דרך אמונה ח"ד מכתבים ממך זצ"ל סי' יט אותיות ד-ה) שלכל הדעות נחשבת לארץ ישראל לענין איסור יחדש.

ולענין מי שמביא תבואה חדשה מחוץ לארץ לארץ ישראל ואפה ממנה לחם בארץ ישראל האם נאסר הוא משום יחדש, כתב בשו"ת אחיעזר (ח"ב סי' לט אותיות ב-ג) שבהלקו בזה הבהיל והירושלמי, ולדעת הירושלמי [וכן הוא דעת הרמב"ם (פ"ז מהל' תמידין ומוספין ה"ה)] לחם זה נאסר באיסור יחדש אף לדעת הסוברים שתבואת הוץ לארץ אינה אסורה משום יחדש. מאידך, בשו"ת הר צבי (זרעים ח"א סי' ב) א"כ כ"כ כתב שלחם זה אינו אסור משום יחדש, וכן כתב בשו"ת בית הלוי (ח"ג סי' נב) לענין ישראל האופה לחם מתבואת נבוי [לדעת הסוברים שאין בה משום יחדש] שהוא מותר באכילה.

92) ואף אם הוא במקום שהרכה בני אדם נוהגים להקל באיסור זה, כתב הא"א (בוטשאטש) שמימי ראשי הוא להחמיר ואין לו לחוש משום ילא תתגודדו, משום שמניעתו מאכילת יחדש אינה מתפרשת בהכרח שהיא משום האיסור, אלא משום שמאכל זה אינו אהוב עליו כעת, וכמו שמבואר בגמרא (יבמות יג, ב).

וגם אלו שנהגו להקל באיסור זה, כתב הטי"ז (י"ד סי' רצג ס"ק ד) שהי"ט דוקא במקום שחיוו של אדם תלויים בזה, ולא במקום שאפשר להתקיים בלא זה.

ומי שנהג להחמיר ולחוש לדעת האוסרים משום שאינו יודע להכריע בדעת מי ההלכה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פמ"ז הע' פח) שמימי יכול הוא לתת מאכל זה למי שמיקל בכך, ואינו עובר בכך משום לפני עור, הוא הדין אם שומע ברכה על מאכל זה ממי שמיקל לאוכלו, חייב הוא לענות אמן.

93) ומי שנהג איסור בשתיית שכר הנעשה מתבואה חדשה, כתב בביה"ל לעיל (סי' רצו סי' ד"ה אב) בשם הפמ"ג שצ"ע אם יכול להבדיל על שכר זה וליתן לאחרים לשתותו, שכן אין יברך על דבר שלדעתו אסור לשתותו. והוסיף בביה"ל שם, שצ"ע אם יכול אפילו לשמוע הבדלה על שכר זה מאחרים הנוהגים היתר בשתייתו, אם לא שקיבל עליו איסור זה בתורת חומרא ולא בתורת איסור.

וכן לענין עשיית עירוב חצירות במאכל שיש בו איסור יחדש, כתב לעיל (סי' שפו ס"ק מז) שהנהגה שלא לאוכלו משום שיש פוסקים שהוא אסור מן הדין אינו יכול לערב בו, כיון שעבורו אין מאכל זה **המשך במילואים עמוד 43**

[משנ"ב ס"ק מב]

כמו שכתב בקיטון תפ"א.

86) שם (סי' י) ביאר, שענין הקידוש על יין בבית הכנסת הוא כדי להוציא את מי שאין לו יין, ובפסח הרי אין עני בישראל שאין לו יין.

[משנ"ב ס"ק מד]

דאם נקשרה קדם העמר העמר מתיריה.

87) תיעור ההשרשה, כתב הש"ך (י"ד סי' רצג ס"ק ב) בשם התרומות הדשן שצריך לזרוע את החיטים וכדו' שלשה ימים קודם העומר. מאידך, במקדח הבכף (שם) תמה עליו צידד שצריך לזרוע את החיטים וכדו' שבועיים קודם העומר, וכן צידד בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק י"ד סי' פו ד"ה ורע) ובהירוש' הרעק"א (על השרות שם). ואם צריכים היטים שמורות למצות ואין חיטים אחרות, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' מג) שיש לסמוך על הפוסקים שדי בהשרשה שלשה ימים אם הארץ לחה [כמו באנגליה שיוודים שם הרבה גשמים] שדרך השרשים להיקלט בה במהירות, ואף אם היא שדה של ישראל.

[משנ"ב ס"ק מה]

משמע מנה דאף בחוץ לארץ נוהג אסור עד עצם היום הזה, וכו', דהני ספקי ספקא (86) וכו', שתקדש בחוץ לארץ אינה אלא מהדבר ספקים (90) וכו', פגז מצרים ובבל (91) וכו', מכל מקום כל בעל נפש לא יסמן על התרים הללו ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר (92) וכו', ולענין שכר יתיר דיני קדש.

88) אבל איסור קצירת חמשת מיני דגן קודם העומר, כתב בשו"ת שאגת אריה (החרות דיני חדש סי' ד ו-ח) שבחוץ לארץ אינו נוהג בזמן הזה לא מן התורה ולא מדרבנן, אבל בארץ ישראל אסור לקצור מן התורה אף בזמן הזה קודם שהאיר המזרח של יום ט"ז בניסן, ובספר תורת ורעים (חלה פ"א מ"א ד"ה ואסורין בחדש) כתב בשם הגר"א, שאסור רק עד תחילת ליל ט"ז בניסן.

ואף שכל האיסור הוא משום שקצירת העומר צריכה להיות יראשית קצירכם"ב ובזמן הזה הרי אין קצירת העומר, ביאר בתורת זרעים (שם), שניתן שאפשר להקריב את העומר אף על פי שאין בית המקדש [שהרי קדושת המקדש וירושלים קדושה אף לעתיד לבא]. לכן אף הזמן הזה שאין בית המקדש קיים נחשב יראי להקרבת העומר, וכן ביאר הגר"צ פרק (מקראי קדש פסח ח"ב סי' טו).

מאידך, השפת אמת (מנחות ע, א) הסתפק שמא אין איסור קצירה בזמן הזה אפילו בארץ ישראל, משום שאין קצירת העומר בזמן הזה, והתורה אמרה יראשית קצירכם"ב. אמנם כתב, שמי"ג גם בזמן הזה יש לאסור קצירה, משום שמא כשבמהרה יבנה המקדש נמצא עובר על מה שכתוב יראשית קצירכם"ב. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' רלא) כתב, שמשמעות דברי הטור והשו"ע שאין טהג בזמן הזה אלא איסור אכילת חדש, ואילו איסור קצירה אינו טהג אפילו מדרבנן, וכן המנהג, אלא שמיין שלדעת השאגת אריה יש איסור אף בזמן הזה [וראה בשו"ת חמד (מערכת חדש ס"ק ג) שהבין בדעת השאגת אריה להקל], המחמיר בזה הרי הוא משוּבַח.

ושיעור התבואה שאסור לקצרה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קפג אות ג) שהוא אפילו שיבולת אחת, ואף למי שאינו בעל השדה.

ולענין אם קודם זמן קצירת העומר מותר לתלוש שיבולי בר עצמות מעצמן, כתב הגר"ח קניבסקי (בין פסח לשבועות עמ' נו

מילואים תְּלֻכּוֹת פֶּסַח סִימָן תַּפְמ המשך מעמוד צה

ר"ת. ואם הוא נהוג להחמיר כר"ת בכל דבר, צידד שם, שיתכן שגם בספירת העומר רשאי להמתין ולא לספור עם הציבור קודם זמן ר"ת ולנורות שמעיקר הדין אין צריך להחמיר כר"ת במצוות שהן מדרבנן.

[משנ"ב ס"ק טו]
אם בפרק⁴⁸.

[48] כותבתו 'אם ספרי' וכמובאר במג"א (ס"ק ו, שהוא מקור דבריו).

[שעה"צ ס"ק י]

ולפיכך אין לסמוך על קצק לילה⁴⁹.

[49] ומטעם זה כתב בבית"ל לעיל (סי'א ד"ה לספור) שמנהגנו להיות נוהגים שלא לספור עד צאת הכוכבים.

לענין אכילת מרור בזמן הזה שהיא מדרבנן, משמע, שאדם חלש וכדו' יכול לאכול שיעור קטן, משום שבספק דרבנן אפשר להקל, ולברך על כך.

[47] והנהגים להחמיר בזמן צאת הכוכבים כדעת ר"ת (שהוא אחרי שיעור הילוך ד' מילין מתחילת השקיעה כדלעיל (סי' רסא ס"ק כ), וכתב לעיל (סי' רלח ס"ק ד) שהיינו 72 דקות), כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' מה אות ב וחי' סי' מה אות א וחי' סי' מג) שאם כל השבוע הוא מתפלל עם הציבור קודם זמן ר"ת, ואינו מחמיר כר"ת אלא במצאי שבת, יש לו לברך ולספור עם הציבור קודם זמן ר"ת, ולמצוה מן המצוות יחזור ויספור בביתו בלא ברכה כשיגיע זמן

תְּלֻכּוֹת פֶּסַח סִימָן תַּפְמ המשך מעמוד 190

אבל אכילת כביצה מפת ואכילת פירות האפילו הרבה, וכן שתוית שאר משקים, כתב השריע לעיל (סי' רלב סי'ג) ובמשנ"ב שם (ס"ק לד-לה) שמוחרת (וראה שם שכתבנו פרטי דינים בהן).

[61] ולנהגים שצאת הכוכבים הוא חצי שעה אחרי השקיעה, דעת הגר"ש אלישיב (תלכות חג בהג פ"א הע' 14) שיש לסמוך על כך לענין איסור אכילה קודם ספירת העומר, ולכן אין להם איסור כלל לאכול קודם השקיעה (ואף שיש דעות שצאת הכוכבים הוא קודם לכן). מאידך, דעת הנרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פי"א ארחות הלכה הע' 2) שמן הראוי לא להתחיל לאכול כבר קרוב לעשר דקות לפני השקיעה ואילך.

ומי שראוי להתפלל במנין קבוע בשעה מאוחרת בלילה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארוח ח"ד סי' צט) שהנהגה לסמוך על ההיתר של מנין קבוע ולאכול קודם שקרא קריאת שמע והתפלל (וכמו שכתב השריע לעיל (סי' פט סי'ו) לענין לימוד קודם התפילה), הוא הדין שרשאי משום כך לאכול קודם ספירת העומר. אמנם, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק ח"ב פכ"ג אות ו) שאין לסמוך על מנין קבוע אלא לענין לימוד קודם התפילה אך לא לענין אכילה.

מקפידים שכל אחד יברך לעצמו, אפשר שגם לשיטת השריע הרב יחשב כמתכוין להדיא שלא לצאת מחבירו, וכן דעת הגר"ש אויערבך (שיח הלכה ח"א סי' ח אות ל), שמים שנהגים שכל אחד מברך לעצמו ואינו יוצא על ידי חבירו, נחשב כמכוין שלא לצאת מחבירו, ולכן יכול לחזור ולברך, וכן משמע מדברי המשגיב לעיל (ס"ק ח).

[שעה"צ ס"ק נח]

דווקא היכי דשביעי הוא לעפוקא כגון פסח⁵⁰ שביעי⁵¹.

[69] ואף על פי שלעיל (ס"ק ז) כתב שיש אומרים שספירת השבועות אינה מעכבת בכל אופן, ולכן אם לא ספר שבועות חחר וסופר בלא ברכה, מימ כענינו שהוא אינו אלא משיב לשואל, אם כן מכך שלא ספר כמנהגו מוכח הדבר שכוונתו שלא לצאת בספירה זו, ולא נחלקו הפרי חדש והאיר אלא באופן שהזכרת השבועות אינה אלא מנהג.

[משנ"ב ס"ק נג]

שלא ללא⁵² מנחצי שעה הקמוץ לפסחה (הקל"ה⁵³).

[60] ודוקא אכילת פת או שתוית משקה המשכר בשיעור יותר מכביצה,

תְּלֻכּוֹת פֶּסַח סִימָן תַּפְמ המשך מעמוד צז

חמד (מערכת חרש ס"ק זח) שדייק מהשרית שאגת אריה (דיני חדש סי' ד) שאין היתר קודם הבאת עליש אלא בקוצר לכהמה, אבל בקוצר לאדם אסור אף קודם הבאת שלש, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קפג אות א) שאסור הדבר משום 'חדש' אף שאינם נקראים בשם 'לחם וקלי וברמל'.

[משנ"ב ס"ק מח]

אין להחמיר רק בתוך מעה-ל'צת מן הפסול הראשון⁶⁵.

[95] אמנם, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קפג אות ב) שבזמן שניתר איסור 'חדש' ניתרות גם בליעות של 'חדש' שבכלים ואין צריך להגעיל את הכלים, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי דאיש פסח פסי' אות ח).

ראוי לאכילה, אמנם אם נהוג שלא לאכול רק מחמת חומרא, יכול לערב על ידי מאכל זה.

[משנ"ב ס"ק מז]

ה'ני, שנתמולל בקד (לא ה'הבב באור⁶⁴).

[94] ותבשיל הנעשה מלחם וקלי וברמל האסורים משום 'חדש', כתב בשו"ת הר צבי (יו"ד סי' רלט ד"ה טוב) שאף שהשתנה צורתו ואינו נקרא בשם לחם וקלי וברמל, מימ הוא אסור מן התורה משום חדש. אמנם, תבשיל הנעשה מתבואה שמעולם לא היתה לחם וקלי וברמל, הסתפק הגר"י סלנטר (שו"ת הר צבי שם), ומקורו בקובץ תבונה אות (מג) אם אף הוא אסור משום 'חדש', והכוסס חיטה וכדו', וכן האוכל כל מיני מאכל שעושים מגרעיני תבואה שהביאו שליש (וראה בשו"ת

הלכות פסח סימן תפ"א

צד באור הגולה

ק סימני דביקא
מחנות סי"ח
בית הדינה סימן רצ"ג

פסח במוצאי־שבת דאז אומר קדוש והבדלה בפעם אחת, (מג) יש לספור קדם שמוכרין על הבוס בבית הפנסות: הגה דאם אין לו זמן צריך לקדש ג' פעמים, עין לציל סימן רצ"ג. * (מד) אסור לאכול (מז) [מז] הדש (מה) * אף בזמן הזה, בין להם (מו) בין קלי (מז) בין פרמל, (מח) עד תחלת ליל י"ח בניסן, (מט) ובאריך־ישאל עד תחלת ליל י"ז בניסן :

שערי תשובה

ש"י הוציא בכרכו לאחרים, ע"ש בשם סגא דחי, והוא דל העלה האסור אם אחרים לא ספדו לעצמם וצאו ע"י השי"ח הזה גם בפסחה כ"ס יבולים למנות שאר תמיים בבית, ע"ש. ולענין אם מי ששכח וספר כלא ברכה, כתב הפרי"ח שאינו יכול להיות ש"י הוציא אחרים, ובמקרא קדוש חלק עליה, וכתב"י הביא בשם תשובת מה"י וספא דחי וביד דור גמפריה, ונ"ס: ונ"ס גמפריה: [מז] תדש. עכ"ל. וענין גמפריה:

באר היטב

(מז) תדש. כתב המ"א: העולם סומכין על מ"ש רמ"א דתדש בח"ל מדרבנן.

משנה ברורה

כמו שכתב בסימן תפ"א⁽⁸⁸⁾ [הגר"א ח"י]: (מג) יש לספור קדם. בנדר לגיל, דאפוקי יוקא מאחריון בשה דאפשר, אף על גב דשקבל טבא קדשת יום־טוב בקדושה, (ג) מפל מקום קדשת שבת גדולה מן קדשת יום־טוב. ודעת הט"ו, דלאו דוקא אם חל יום־טוב אחרון במוצאי־שבת, דהוא הדין אפילו בחל גמי יש להקדים ספינה לקדוש, דטפי צריך לאחד קדשת יום השביעי שהוא מן חנוכה מלקבל קדשת יום טוב אחרון שאינו אלא מדרבנן, אבל (נה) האחרונים חלקו עליו: **י (מו) אסור לאכול תדש.** דהיינו תביאה שנקדשה אחר ט"ז בניסן, שהוא זמן הקרבת העומר, דאם נדרשה קדם העומר העמר מתירינה, כדאימא ביונה דע"ה סימן רצ"ג. וענין שם עוד, שח"ד ש"ך בפמ"ש השני, הרים ושע"ים וקפ"ין ושבלת־שו"ע ושא"י: (מה) אף בזמן הזה. מוכתב"י "ולקח וקלי וברמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו'" בכל מ"שבו"ת"כ. משמע מזה דאף בחוץ לארץ נזהג אסור עד עצם היום⁽⁸⁹⁾, דהיינו יום הבאת קרבן שהוא ט"ז בניסן, ומשום ספקא דיוקא מתמרינן עד על יום אחר. והנה ביונה דע"ה סימן רצ"ג כתב רמ"א מהר"ד שח"ד, דהיינו ספקא ספקא⁽⁹⁰⁾: תדא, שקא התבואה היא משנה שבערה, ואם תמצני לומר משנה זו, דלמא נדרשה קדם לעמר, והוא הדין אם הוא מקום שקביאים תבואה מקומות אחרים שתבואתן נדרשת קדם לעמר. וכתב"י האחרונים דבמדינת פולין אין להקל ב"י אם בחשין ושפון, דהיינו דבא דבא נדרש בחשין ושפון ואין ש"ך בהם תדש ואם לא אוחין שידועין שנוצרו בקרבן, אבל שעורים ושבלת־שו"ע וקפ"ין רבן וקפ"ס כלם נדרשין אחר הפסח, וגם אין גייל להביא שם תביאה ממדינת אחרות, אין להקל בהם. ומפל מקום רב העולם אין מותרין לכל באסור תדש, ויש שלמדו (נז) על"תם זכות, לפי שהוא דבר קשה להיות זחיר בזה, ולכן סומכין מפני הדחק על מקצת הראשונים שמוכרין שהדש בחוץ לארץ אינה אלא מדרב"י ספ"ר⁽⁹¹⁾, שנגזרו משהו ארץ־ישאל, ולא נדרו אלא במקומות הסמוכין לארץ־ישאל כגון מצרים ובל"י⁽⁹²⁾. ויש שלקדו עליהם זכית, שספ"רין שח"ד אינו נזהג אלא בתביאה של ישראל בתבואה נרוצה בשדות שלהם שיקהו בה אסור תדש. והנה אף שאין בדינו למחות ביד המקל"ת, טבל מקום כל בעל־נפש (ג) לא יספך על הארץ ויחזיר לעצמו בכל מה שאפשר לו⁽⁹³⁾, פי למרבה גדולי הראשונים הוא (נד) אסור דאריזתא בכל גוהי. ודע עוד, דאף שפסקנו לגיל בשם האחרונים דבחסין אין לחש כלל שמא הם של תדש מפני דהרב נדרשו בנדאי בהדש חשון, פתיים שדרה לקביא על דרך מסלת הברזל קמח־חשים ממקומות הרחוקין, ודוע שפסגים ורס"א נמצא הרבה מקומות שנוצרו החשין בקרן ומצוי שם תדש קמ"ע יותר מן הש"י, אם יודע שפא הקמח משהו צריך לזהר בזה בידות הרחף, שאז כבר נעשין תקמח מהתבואה נדרשה. ולענין ש"ך ונדר דייני תדש⁽⁹⁴⁾, עין ביונה דע"ה סימן רצ"ג ובאחרונים שם: (מו) בין קלי. גרעינים של חמשת (נה) המינים הפ"ל הקלויין באור: (מז) בין פרמל. הנה, (נ) שנתמולל ביד ולא דבקה באור⁽⁹⁵⁾: (מח) עד תחלת זכ"י. וכתב"י האחרונים, דאף הנזכרים מחדש (נו) אינם נוקרים בקליטת פלים, אם לא שבורו לו שנתבשל בו מהתבואה נדרשה, ונראה שאף בזה אין להחמיר (נז) רק בחוף פתח־ל"ת מן הבשיל הראשון⁽⁹⁶⁾: (מט) ובאריך־ישאל עד תחלת תרגום: 1 ל"ת. 2 גריסים.

באר הגולה

ימי חשבוע אינו לשכובא שוקמיר בהם חמים, וכמו שהכניסו האחרונים ענין בחקיקת־עלב סוף־קטן ח, ולק"י יש לומר דהוא הדין אם טעה בו, ולא גרע כלא תנזיר פלל, מה שאין כן בימא דמשלם שבועי דתקם מן הדין צריך להזכיר בהם זמנים והוא לעמקא, וכנ"ל בפסחי' קטן ז, א"כ פשוט דהוא הדין אם טעה בחשבון חמ"ס, ספירתו לאו כלהו הוא וטרי דלגל לגמרי, וסופר שאר הזמנים בלא ברכה. ואפשר דעת הט"ו דאפילו ביומי דמשלם שבועי גמי יש להקל לענין ספירות של זמנים הטאים, עין דלקמא פוסקים בלאו הכי אין הזמנים מעכבין זה את זה, ואס"כ על־כ"פ"ים יש להקל כגון זה, שעל־כ"פ פנים חמ"ס אחד הספירים, או יומי או שבועי. וענין באר"ה רבה שפסק ב"י פו על עקר דינו של הט"ו, וצריך עיון למשנה, ובפרקי' מנדרים ג"ס דבר בזה ויש שטורסופר בדבריו ולא יכלתי להבין דעמו: * אף בזמן הזה. עין משנה ברורה טה שכתבתי דאין בדינו למחות ביד המקל"ת, כן כתבו כמה אחרונים ונדרו למצא טעם למנוג השלם, וכמו שכתבתי במשנה ברורה. ומפל מקום, באשר ידוע שפסח ובה מן תזוזתין מחשש אסור פלידהו בשאר אסורים מקל"י גס"כ בזה, וכתב הדבר ראיתי, מפני שפוסקין שמי שנוצרו לומר צריך לזהר בכל החמירות וש"ך וי"ש וכן בפליטת פלים, והוא דבר קשה לזהר במדינות אלו, על־כן סופר פל אחר עצמו על מנהג העולם להקל לגמרי. אבל לשניית דעתי אין נכון הדבר, דכי בשכ"ל שפסח לו לזהר בכל החמירות קל לגמרי, ודלא תקמח קל לזהר בחיים שפסח בכל המקומות קמח מחטים הנזכרים בחשון (ושמ"ע מידעיים, שקמח מהשנים הטובים הנזכרים בפולין כלם מנוצרים בחשון, וכן הפאים מונאליו רבם ישן, כאלה שנוצרו בחשון), וגם מן הפסח אפשר דרבו ישן הם, וכן בש"ך יש כמה אחתונים שמצדדין להקל, עין פ"ר הושע ומשקנאות־עלב ועוד אחרונים, וגם ש"ך אינו נדאי תדש, דאף בימות חנוכה פסח פצמים נעשה הש"ך סמאל"י! משעורים לשנים (ואף דבקה גדולי אחרונים מחמירין אף בש"ך, קמבאר ביונה דע"ה ובאחרונים שם, מפל מקום המקל יש לו על מי למסוק, ובכפ"כ כבר יש לנו דעת האור ודוע שכתב היש להספך בשעת הדחק על הסוכרין דתדש דרובן והיו ספק ודבנן, וכן בפליטת־פלים ושפ"ר יש צדדים להקל, אבל בגרמ"פ"י⁽⁹⁷⁾ עצמם של שעורים ושבלת־שו"ע במדינתנו שנים נדאי תדש בחוץ, אף דלא נכלל גם בהם למחות בהעולם שפ"הו לחלק וכתבו שכתבו האחרונים, אבל ראוי תכון להחמיר לעצמו על כל פנים בזה, דהלא לגדולי הראשונים הוא

שער הציון

(ג) לביש: (נא) הדיקלוב ואלה רבה ומאמר־מקדכי, דלא ליחו לקול"י ביום־טוב שני, וכן כתב ספר־מנדרים דלא נהנינן כיתה דה"ט: (צ) אחרונים: (ג) גם זה מבאר באחרונים: (נד) וגם הנ"א תיה מחמיר באסור תדש בכל אסור־תורה: (נה) בריהו דף ד צמור ב גרש"י, עין שם. להפלא על פרוש רש"י בחש"ע על קל"י דהיינו קמח הנעשה מקליות, דלא משמע תכי בכריתות דף ת, דאימא שם דקלי הינו דאימא בעינה, וכן באר רש"י גס"כ שם דהיינו שלא נטמן, וכן פרוש טרא"ה בספר חסדיו, וצריך עיון: (נו) רש"י שם בכריתות, וטרא"ה בספר חסדיו פרוש דברמל הינו תבואה קלית בשבילים, הדרה צרף לומר, מה דאימא בכפ"כ וברמל הינו שלא לשפ"ה מדרתו, הפנה שערין לא נחזקנו הנרעינין משבילים: (נז) וענין כפ"כ אכ"הם שפסדו דאם בשל עשה מן אחר יש להחמיר גם בפליטת פלים: (נח) דלאסור משהל"ע שח"ד נותן טעם לפנים יש להספך על המקל"ת, כן נראה לו:

הלכות פסח בימן תצ

תצ סדר תפלת יום שני ותפלת חלו של מועד, ובו ט' סעיפים:

א *ביום שני קורין בפנייה אמר (א) 'שור או קשב' (ב) עד סוף (ג) הענין, ומפסיד קורא פמו ביום ראשון, ומפסיד בקלבים בקפח היא שניהו מ'וישלה תמלך' עד 'ואתרו לא קם פמהו':

ב ביום שלישי שהוא חלו של מועד, ערבית ושחרית ומנחה מתפלל קדומו ואומר 'יעלה ויבוא בעבודתה, ואם לא אמרו מחזירין אותו. וכן מזכירו בכרפת המזון, ואם לא אמרו (ג) (א) אין מחזירין אותו. ובמספר מתפלל פדרך שמתפלל במוסף של יום טוב: הגה אלא שפסיע ליעל ידי משה עברך מפי כבודך באמרי' (ד) אומר 'הקרבנם עלה' וגו' עד 'שני תמידין מהלכתן' (טו): ג' מנהגים שבימים טוב אומר 'את יום טוב מקרא קדש הנה' (ה) 'ובחלו של מועד אומר (ג) 'את יום מקרא קדש הנה'. (ו) ואנו (ד) [ז] אין נוהגין לומר 'מקרא קדש' קלל, לא ביום טוב ולא בחל-המועד (טו): ד' 'כל הקמים של חלו של מועד ושני ימים אחרונים של יום טוב (ז) קורין ההלל בדלוג כמו בראש-החדש: ה' *ויסמן הפרשיות של שמונת ימי הפסח: (ח) משך תורא, קדש בכספא, פסל במדברא, שלה בוכרא. ונהה הסדר לא ישנהה כי אם בשחל פסח ביום תמישי, שביים שלישי שהוא שבת (ט) קורא 'ראה אמה אכר אלי' שהוא 'פסל', וביום ראשון שני שלישי קורין קדש, בכספא, במדברא: ו' בכל ימי חל-המועד ושני ימים טובים אחרונים (י) קורין (ה) (הרביעי) 'בכספר שני בקרבנות המוספין שבפינהס, ומתחיל

א גולה פרטא לא
ב קרינא שבת כיר
ג עשורו לעיל בסימן
הפז ד טור בשם
תשובת רב האי
ה מיקרא עברין
ו מיקרא רצוי קולה
ז קראיש
ההרביעי שם ושאר
פוסקים ה עממי
לפני בסימן תת
קע"א

באר היטב

ולא גורף עתה בח"ל פיון שאין אנו סומכין לא"י, עכ"ל. מ"מ בעל-נפש יתקיר כמה שאפשר לו לנהר, עמ"א ועמ"ה, ועין בי"ד סימן רצב בש"י:
(ה) הענין. דהינו וידבר משה את משהו ה'. וכתב בשליה שיש לעשות ביום שני בסעודה אינה דבר זכר לטענות אקטרי. שביים שהוא נחלה קמן:
(ז) אין. לפי שאינו מחיב לאכל פת, ע"ל סימן קפח: (ג) את יום טוב. וכי המ"א: ומקרא קדש שאין לומר סתמין הוא נחילט ליום שפלו טוב בבחמ"ז בח"ה, ע"ש. ושפיעתי שבי"ט שחל להיות בשבת שייא תרמין הוא נחילט ליום שפלו שבת טוב ומנחה לחי העולמים, ח"י: (ד) אין. קאי אחת"מ. וא"א קדוש עד אחר שקרא הרביעי ששולם מנן הקראים, ב"י:

משנה ברורה

וכו'. דשם אינו אלא יום אחד. והא דמתקרינן כל יום ט"ו, משום דכתבי' 'עד עצם היום הזה', ונקרא לן דעד ועד בכלל: 666:
א (א) 'שור או קשב'. דתנינן שם מעניני כל המועדים ונס של פסח: (ב) עד סוף הענין. דהינו עד 'וידבר משה את מועדי ה' וגו'. וכתבו הספרים, דטוב לעשות ביום שני בסעודה אינה דבר זכור לטענות אקטרי. שביים שהוא נחלה קמן:
ב (ג) אין מחזירין אותו. דהוקא (ה) בתפלה, דלא סגי דלא תפלה, וכיון שלא התפלל פראוי תדור) ודהינו, אם נזכר לאתר שצקד רגליו (ג) הזור לראש, ואם עד שלא סים תפלתו תודר לרצוהו, מה שאין כן בכרפת-המזון בחל-המועד, דאי פעי לא אכיל דבר הטחב לברכת-המזון, שיאכל בשור ופרות, על-כן אין מחזירין אותו בכל גונו. ועין לעיל בסימן קפח סעיף ז ובמשנה ברורה) ובאור הלכה שם: (ד) אומר 'הקרבנם עלה' וגו'. ודעה לומר, שלא יאמר 'יכתדש הראשון, דקבר עבר: ג (ה) ובחלו של מועד וכו'. שטע מנה (ג) דחל-המועד לא מקרי יום טוב, ונחילט ליום טוב. וביום טוב שחל להיות בשבת, כתב האלה רבה (ד) שיאמר 'תדמין' על כל אהד בפני עצמו: (ו) ואנו אין נוהגין לומר. וכתבו האחרונים, דמנהגנו לומר 'מקרא קדש' בין ביום טוב ובין בחלו של מועד, (ז) ואין אומרים 'את יום טוב' אפלו ביום טוב: ד' (ז) קורין) ההלל בדלוג וכו'. מפני שביים שבועה של פסח (ו) נטבעו המעדים, אמר הקדוש ברוך-הוא: מעשה ידי טובעין ביים ואחס אומרים שירה לפני?! וכו' שפשיבועי אין אומרים אותו, על-כן בחל-המועד גם-כן אין אומרים אותו, שלא יהיה צריך מיום טוב אחרון: ה' (ח) משך תורא. והם סימני ראשי פרשיות, דהינו: יום ראשון 'משכה וקחו וגו'', יום שני 'שור או קשב', יום שלישי 'קדש לי כל בכור', יום רביעי 'אם כסף תלוה', יום חמישי 'פסל לך', יום ששי במדברא, דהינו 'וידבר וגו' במדבר סיני ויעשו בני ישראל את הפסח', ביום שביעי פרשח בשלה, ביום שמיני בוכרא, 'כל הבכור אשר יולד וגו': (ט) קורא וכו'. מפני (י) שכתוב בו מעניני דשבת: ו' (י) קורין הרביעי. קאי על חל-המועד. ואין אומרים קדוש עד אחר שקרא הרביעי, ששולם מנן

שערי תשובה

לקולעין כפי"י ובשורית סאמר-מקדיש בפה תשובות פקדו, ובשורית יד-אלהי סימן כו' וכתוב סימן מד ובכפר הפקנה סוף פ"ק קהדושין, ובכפר ש"ח בית-אפרים חלק יורד סימן סה מתשובת הגאון בעל מגיש כתיב, והתפארת-צבי סימן כד ובתשובות שו"ת סימן כה וסימן כו. ועין ג"כ מ"ח סימן מד שהאורע בע"מ, פיון שיום ג' הוא יום תהן ולא נזכר תפלה עד סוף היום, ושאר באמרי קדש וא"א לאותו יום שפלה לקלישה וקלישה מיום קדש, ע"ש. ועין ג"כ מ"ח סימן כ"א קהל יורד סימן פו וסימן פח:
[ז] אין. עכ"ה"ש. ועין בפמ"א ח"ב סימן קג שהוכיח ג"כ ש"ל מקרא קדש. ועין ברבי"ח ח"ב סימן ר"י. ועין גבר"י משם הרבי"א בפה

וצקשו הפנהג לומר את יום מקרא קדש, וכן הסכמת אחרונים: (ה) הרביעי.

באור הלכה

דאורייתא, הלא הנהגו הר"ף ורא"ש ורמב"ם ורס"ג ועשור וקדושי ובשם ראב"ה ותנאים קיימני ורבי"א. ואף לראו ודע שבעדו יהיה מוכנה בחיין לארץ, לא סוף על זה לתקל אלא כספק, דאו יש לטעם בשעת תדמין על דעת הסוכרין ודקון ותיי ספקא ודבון, אבל לא גודאי תדש, וכן התרומה-הדשן גם-כן פתח כן. ובכפני תוספות במנחות דכתב דקשל עכ"ה"ש הוא טרברון, אם-כן טרברון על-פל-פנים מיהו אסור. ואין לו מקלוק רק רכבו כרופ בעל התרומות שכתב לתקל במקומות הרחוקין בחיין לארץ, ומעיל-צדק בשם רבי אביגדור כהן בשם רבי"א שכתב לתקל בשל נכרים לגמרי פמוקא בפ"ח, ונס 'תדע' גר כל גרי רבונא געיל, וגם פשה מן האחרונים המקלח לא רצו לתקל אלא כספק ולא גודאי, וגם בשל-הרצויה קאן וכו' ודע' הלא סתמו בספוקים דהיא ראוביקא בכל גונו, וגם תרבה מן האחרונים פתסי כן לעקר, על-כן גודאי מן הראוי ונכון לחל כל זה ולפרש על-פל-פנים כן ודאי תדש וכו', וטי שצדעה לתח על זה ויכל להשיג גם בחנה ממינים אלו מתבראה ישנה:
* סימן הפרשיות וכו'. בפרי-מגדים בשם הפרי הרש: אם טעה ושנה הסדר גר' ימי חל-המועד, קורין ביים שלאחריו פרשה שדלג' 114.

(ה) פוסקים: (ב) ועין לעיל סימן ק"ו סעיף ה ובמשנה ברורה ובאור הלכה שם: (ג) מנן אפרים וש"א: (ד) דלא כתקוצלב, ונקרא שאומרין רצה' וגם 'יעלה ויבוא': (ה) פרי-מגדים: (ו) מדרש: (ז) פרישה:
(א) נוטה אחר: ל"ה.

הלכות פסח סימן תצ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מט]

משום דקתיב "עד עצם היום הזה", וקומא לן דעד ועד בכלל⁹⁶.
96) אבל בזמן שבית המקדש היה קיים, היתה הקרבת העומר מתורה בירושלים משום הכתוב "עד הביאכם את קרבן אלקיכם", ולמקומות הרחוקים הותר מחצות היום של ט"ז בניסן, וכמבואר בגמרא (מנחות סח, א), וכן כתב הרמב"ם (פ"י מהל' מאכלות אסורות ה"ב).

[משנ"ב ס"ק ה]

שיאמר 'הרחמן' על כל אהר בפני עצמו.
6) וכשאומר את שניהם, כתבו הפמ"ג (א"א ס"ק א) והמקור חיים (קצור הלכות ס"י קפח ס"ה) שיש להקדים את 'הרחמן' של שבת שהוא תדיר לפני 'הרחמן' של יום טוב, ובסוכות שמוסיפים אף 'הרחמן' הוא יקום לנו, יש לאמרו לאהריהם.

[משנ"ב ס"ק ו]

דמנהגנו לומר 'מקרא קדש' בין ביום טוב ובין בחול (של מועד).
7) אמנם, לקמן (סי' תקכט ס"ק טז) כתב בשם השר"ע הרב שבחול המועד לא נוהג דין כבוד ועונג, כיון שלא נאמר בו 'מקרא קדש', וכבר עמד בזה בשע"ח צ לקמן (סי' תקל ס"ק ד), והוסיף, שגם ברמב"ם (פ"י מהל' יום טוב ה"א) מבואר שחול המועד נקרא 'מקרא קדש', וכיים בשע"ח צ שמימי המקרא קדש של חול המועד קל משל יום טוב, וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקכט שם).

[משנ"ב ס"ק ז]

קור"ט⁹⁷) ה"ל ב"דלוג⁹⁸) וכו', שלא יקרא 'מקרא קדש' אלא ביום טוב.
8) וכיון שקוראים בו בדילוג כמו בראש חודש, כתב הרמ"א לעיל (סי' תכ"ט ס"ד) שדיני ההפסקה בו הם כמו בראש חודש, ולענין הברכה, לנהגים שלא לברך על הלל בראש חודש, כתב הרמב"ם (פ"י מהל' ברכות ה"ט"ז) שגם בפסח בימים שאין גומרים את ההלל לא יברכו, מאידך, דעת הרמב"ן (הובא בבס"פ משנה שם) שאף לדעות שבראש חודש אין מברכים על ההלל, מימי בחול המועד מברכים, כיון שימים אלו נקראים מועד.

[משנ"ב ס"ק ב]

סדר תפילת יום שני ותפילת חלו של מועד

זכר לטעורת אקתה, שביום שהוא נתלה הקמן⁹⁹.

1) ומקור הדבר הביא המג"א (ריש הסימן) שהוא מהש"ה, וכתב הפמ"ג (א"א ריש הסימן) שיש סימן לדבר בהפסחה של יום ראשון של פסח, בפסוק: "וישבבות המן ממחרת באבלם" (יהושע ה יב), דהיינו שהמן נתלה למחרת הפסח, אכן, ברש"י כתב (מגילה טו, א ד"ה יום טוב) שהתענו בימים י"ד ט"ז וט"ז בניסן, ובט"ז בערב נתלה המן, ובהג"ה שם כתב שהכוונה שנתלה בערב שאחרי יום ט"ז, וכן בפרקי דרבי אליעזר (פ"ג) כתב שהמשתה השני שאסתר עשתה היה בי"ז בניסן, וראה בפירוש הרד"ל שם (ס"ק ט).

[משנ"ב ס"ק ג]

שלא התפלל כראוי יתור¹⁰⁰) וכו', דבר המתייב לברכת הקדושה¹⁰¹) וכו', לעיל בסיומן קפח סעיף ז ובמשנה ב"דלוג¹⁰².

9) וכן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ ביום ח' של פסח, והציבור אומר הלל, כתב בשו"ת שבט הלוי (ד"ז סי' מט) שאף שאינו חייב באמירת הלל, יאמר עמהם הלל בלי ברכה, ואינו בכלל מה שכתב המג"א (סי' תכ"ט ס"ד) שהקורא הלל בדרך שירה בזמן שלא תיקנו חכמים הרי זה מחרף ומגדף, שכיון שלבני חוץ לארץ הוא זמן אמירת הלל, והם עומדים ומשבחים והוא עומד עמהם, צריך אף הוא לשבח איתם.

2) ואם התפלל בחול המועד תפילת יום טוב, כתב בשו"ת לב חיים (ח"ב סי' טו) שלא יצא, כיון שצריך להתפלל בו י"ח ברכות ולא י' ברכות, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"ד סי' כא אות ג).

10) אמנם לקמן (סי' תרמד ס"ק ד) כתב טעם אחר, והוא הטעם המובא בגמרא (ערכין ג, א) שבסוכות כל יום נדון כיום טוב בפני עצמו, כיון שחלוק כל יום לענין הקרבנות, אבל בפסח שבו כל הקרבנות שיהם לקרבנות של היום טוב הראשון, אין גומרים את ההלל בשאר הימים, ומטעם זה גם כתב להלל (ס"ק טז) שבברכת ההפסחה של שבת חול המועד סוכות מזכירים את היום טוב, אבל בשבת חול המועד פסח אין מזכירים אותו, וכבר הקשה כן המהרש"א (ברכות ט, ב ד"ה במפלתן) מדוע הביאו האחרונים את המדרש (שהובא כאן) כטעם לדין זה, הרי בגמרא מבואר טעם אחר.

3) אבל לכתחילה, כתב לקמן (סי' תקל ס"ק א) שמצוה לקבוע סעודה בחול המועד על הפת, אחת בלילה ואחת ביום, כיון שמצוה לכבדו באכילה ושתיה, ועיקר אכילה הוא בפת, ובשע"ח צ שם (ס"ק ו) כתב שאף השי"ע שכתב לעיל (סי' קפח ס"ז) שחול המועד דינו כראש חודש, ומשמע שאין מצוה לאכול פת, כוונתו רק לענין שאם שכח יעלה ויבוא אין צריך לחזור בדיעבד, אבל לכתחילה מצוה לאכול פת, והוסיף, שהג"א אף צידד שבחול המועד חייב לאכול פת, ולרעתו אם לא אמר יעלה ויבוא צריך לחזור.

4) שכתב השר"ע שם, שבחול המועד אם שכח לומר יעלה ויבוא בברכת המזון ומכר קודם שהתחיל את ברכת יטוב והמטיב, דינו כמו ראש חודש, שאומר 'ברוך אתה ד' שנתך וכו', ובנוסף הברכה בחול המועד, כתב במשנ"ב שם (ס"ק כז) שיאמר שנתך ומתירים לעמו ישראל לששון ולשמחה, ובשע"ח צ שם (ס"ק יט) כתב שיכול אף לומר שנתך ימים קדושים, אבל לא יאמר ימים טובים, כיון שחול המועד אינו יום טוב, וכמו שמבואר להלן (ס"ק ד). והוסיף במשנ"ב (שם) ובביה"ל שם (ד"ה אמור), שבראש חודש שאין חייב לאכול פת, יאמר את הברכה 'ברוך שנתך בפתיחה בשם ומלכות, אבל בחתימה יאמר בלי שם ומלכות, והשי"ע (שם) כתב שחול המועד דינו כראש חודש.

[ביה"ל ד"ה סימן]

קודין ביום שלא תתירי פ"שה ש"דלג¹⁰³.

11) ובטעם הדבר שאין הסדר מעבב, כתב הפר"ח (ס"ק ה בשם מהר"ק"ש, שהוא מקור הדין) שאין פרשיות אלו כתובות בתורה סמוכות זו לזו, ולכן סדר קריאתן אינו מעבב, וכמו שמצינו לענין קריאת שמע, שאף שלכתחילה יש לקרוא כסדר, אם הקדים את הפרשה השניה לראשונה, כתב השר"ע לעיל (סי' סד ס"א) שיצא, כיון שאינן כתובות בתורה סמוכות זו לזו.

[משנ"ב ס"ק ד]

אומר וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֵיהֶם¹⁰⁴.

5) ואם שכח ולא אמר במוסף את פסוקי הקרבנות, כתב לעיל (סי' תפח ס"ק יג) שיצא.

ואם נזכרו בטעות לפני שסיימו לקרוא את הקריאה בתורה, ועדיין המשך במילואים עמוד 44

